

facias? Putasne qd in oibus cordi-
bus versetur ita memoria dilecti
tui? sicut et in consistorio cordis tui?
Et ego inq̃t cum tollam? Ita res
hoiem pfecte etate. vitu au9 corpi
vir centu libze suffiaut vngueto9
tenerima mulier portabis et tol-
les? Ardens et affecta locutio? que
de puritatis amore refusa. pmittit
quod implere no potest. Nichil ei a
mati difficile esse videt. Quis des-
perare debeat? tanta peccatrice non
solu venia. s; et glam cōsequente?
Ipsa hodie intercedat p peccatis
nostris? et placatu nobis reddat in-
dicem nostru amicu suu? qui est su-
p oia benedict9 deus in secula Amē

Quinta nona epla beati bernar-
di abbatis ad matheū albanensem
epm super omelia sua de villico in-
quitatis

Reverentissimo dño suo
matheo venerabili dei
gratia albanensi episco-
po: frater bernard9 vti
q; su9 quicquid seru9 dño et filius
patri. Et a roma p dñu seruulum
cassimu nostrum beluacensem abba-
tem. sup eminentia magnitudinis
vestre/puitati mee mandauerat. vi-
delicet qd ea q sup euangelii de vil-
lico inq̃tate/de9 michi dixisse dona-
uerat vobis trāscriberem? et si se-
ra nūc tantē nō mīmū pauid9. ne qd
ibi insulsū vos offendat transmitta
Super hoc igitur queso vos in me
pietatis et caritatis habundare vis-
cetibus? quatinus et ignoscatis
michi qd distuli; et emēdetis vobis

incredulum qd obfuli. Auctoritati
nāq; prudētie vestre reseruari id cor-
rigendum? et suppliciter offero. Et
cultellum qui vulgo quinnines nū-
cipatur. habens manubrium de
ebore cum cartula mitto? quaten9
i. xstura quam auulsione dignam
adiudicauerat meo gladio succida-
tis. De cetero precor vestre pietatē
habundantiam? ne in orationib9 ves-
tris obliuiscamini mei? qui sine ob-
liuione vestri cotidie memoror. vbi
propeius posco misericordiam dei.
Valete.

De dñm lucam.

In illo tempe? dixit ih̃s disci-
pulis suis pabolam hāc. Hā-
quidam erat diues qui habebat vil-
licum? et hic diffamatus est apud
eum. quasi dissipasset bona illius.
Et reliqua.

Omelia lāonis eiusdē beati ber-
nardi abbatis

His sci euāgelij lāo
quāte sit vtilitatē? et i
hystoria simpliat ad
lram dicta. et morali-
ter expedita pūctis
auditor aduerfet? si autem cordis
apposuerit et ex deo est. Sic cui ve-
ritas oit. Qui ex deo est. verba dei
audit. Qui subiūgit reprobis dices
Propterea vos nō auditis qz ex de-
o nō estis. Dicam9 ergo. Hō qui
tū erat diues. Quātū ad lraz nos
id enarrare nō cōuenit: lra em p se
patet. Cui9 tñ vtilis est narratio /
minus docis. minus q; capiabus?
ceteris sit exponenda. Hō quidam

erat diues. et cetera. **H**omo ille is
te est: de quo apostolus ait In simi
litudine hominum factus: et habi
tu inuentus ut homo. **Q**ui quida
merito dicitur: quasi singularis. **V**n
de propheta. **H**omo est: et q̄s cog
nouit eum? **A**c si dicat. **S**uper ex
cellentiā eius quis enarrabit? **D**e
quitur. **E**rat diues. **V**ere diues. si
cui scriptum est. **C**um esset diues i
omnibus: factus est pauper pro no
bis: ut nos sua paupertate ditaret.
Et item de eodem domino dicitur.
In dextera ei⁹ ignea lex: in sinistra
vero illius diuicie et gloria. **C**ui be
ne conuenit erat: quia de eo dicit.
In principio erat verbum: et **V**bū
erat apud deum: et deus erat **V**bū
Qui habebat villiam. **R**euera ha
buit villiam et villam: quia domi
ni est terra et plenitudo eius. **E**t ip
se ait. **D**ata est michi omnis potes
tas in celo et in terra: et tamen in
terra nichil voluit possidere: sicut
idem de semetipso ait. **N**on habet
filius hominis vbi caput reclinet:
paupertatis nobis relinquens exē
plum. **E**t tamen villiam cum ha
buisse videamus et villam hoc mo
do. **V**illa est proprie terrena posses
sio. pluribus vestita coloniis: per
quod significatur terrena hec corpo
rum nostrorum compaginatio: p̄i
mo multis ornata virtutibus. qua
si multis inhabitata viris. **I**n hac
sua villa dominus ad custodienda
bona sua que plura habuit in ea.
villiam posuit iteriorem hominē:
quem tante vilitudinis fecit. tanti
de coris. ut ad ymaginem et simi

litudinem suam formaret: tan teq̄
potentie per sibi datum liberum ar
bitrium. ut in quamlibet parte boni
mali se flecteretur. // **V**illam eti
am tantis muniuit presidijis: ut
nullius ope preter solus eius sali
ret domini egeret. contra quoslibet
cuiuscūq; impugnationis incur sue
Posuit namq; in ea murozum cus
todem prudentiam: defensozem for
titudinem: dapiferum temperantiā:
iusticiarium ad tuenda iura iusticiā.
Isti quantē fuerit sollicitudinis quā
teq; strenuitatis in suis peragendis
officijs: ex eorūdem proprijs dif
finitionibus videtur que sunt hui⁹
modi. **P**rudētia est cognitio rerum
appetendarum et fugiendarum. **F**orti
tudo est firmitas animi aduersus
ea que temporaliter sunt molesta.
Temperantia est refrenatio cupidi
tatis: aduersus ea que carnaliter
delectant. **I**usticia est reddere vnicui
iq; quod suum est. // **Q**uomodo
vero hee virtutes quasi sollertes
viri. in villa sibi commissa officia
sua compleant audiamus. **P**rudē
tia custos familie suam sic facit of
ficiū dicens. **V**igilate quia nesci
tis qua hora dominus vester ventu
rus sit: sero an media nocte. an gal
licantu an mane et cetera. **P**atet
quia non corruptilibus auro vel
argento redempti estis de vana ves
tra conuersatione paterne traditio
nis: sed sanguine quasi agni immo
culati et incontaminati ihu xp̄isti do
mini nr̄i. **N**ō sim⁹ concupiscētes ma
lorū: neq; ydolatre efficiamur. **A**ua
ricia q̄ppe ipsa est ydolorum seruit⁹

Neq; fornicemur sicut illi qui cedi-
derunt vno die viginti tria milia :
neq; temptemus deum sicut qui a
serpentib; perierunt : neq; murmu-
rauerim; sicut q; perierunt ab exee-
minatore : que omnia scripta sunt
ad correptionem nostram in quos fi-
nes seculorū deueniunt. **¶** Fortitu-
do quoq; sic suos hortat in acie di-
rens. **E**sote fortes in bello : et pug-
nate cum antiquo serpente : et acci-
pietis regnū eternum. **E**t item **P**e-
terreamini ab hys qui occidunt cor-
pus : postea vero non habent quid
faciant. **D**omin; fortis et potens.
domin; potens in pzelio : attollite
portas principes vestras. et eleua-
mini porte eternales : et introibit
rex glorie. **I**ed quippe rugiens circu-
it querens quem deuoret : cui resisti-
te fortes in fide. **C**ū fortis arma-
tus custodit atrium suum : in pace
sunt omnia que possidet. **I**taq; viri-
liter agite et confortamini : et omnia
vestra in caritate fiant. **E**mpti enim
estis precio magno. **G**lorificate et
portate deum in corpore vestro : sicut
portauit apostolus dicens. **Q**uis
nos separabit a caritate xpisti : tri-
bulatio an angustia. an persecutio.
an periculū. an gladi; ? **C**ertus sū-
p; neq; mors neq; vita neq; pñcia/
neq; futura : poterint nos separare a
caritate dei que est in xpisto ihesu.
¶ **E**mperantia vero sic sollicita-
tur dicens. **V**idete ne grauent; cor-
da v̄ra in crapula et ebrietate : et cu-
ris hui; mūdi. **D**escriptū est enī **V**e-
qui potētes estis ad bibēdū vinū : et
vin; fortes ad miscēdā ebrietate. **V**i-

aut eger ad medianā : sic ad sumē-
das tapes. quisq; debet accedere. **I**n-
ter a trea enī sua mala zotoma pa-
nis habūdantia perijt : ad iherusa-
lē domino per pphetā dicente. **H**ec
est iniquitas sororis tue zotome :
saturitas panis. et habūdantia. **H**ic
apostol; ait. **M**ulti ambulāt post a-
cupiscētiās suas quos sepe dicebam
vobis. nunc autem et flens dico in-
imicos crucis xpisti : quoz finis in-
teritus : quoz de; venter est : et glo-
ria in cōfusione eoz qui terrena sapi-
unt. **E**sca ventri et venter esca : et de-
us autem et hūc et has destinet. **D**e
quāq; igitur in illis voluptate appe-
tas : s; necessitati succurre. **¶** **I**usti-
tia aut; sic velle iura tūctur dicens.
Quod tibi non vis fieri : alij ne fa-
ceris. **Q**uia hūc salomō ait. **P**on-
das et pōd; / mensura et mensura :
vtrūq; abhoiabile est apud deum.
Et quāq; vult; ut faciant vobis
homines : et vos facite illis simili-
ter. **E**t sic implebitis qd moyses a-
it. **I**ust; mod; sit vobis : equib; ser-
uatus. **I**taq; cū debeat tibi qpiam
frater tu; et abstuleris pign; ab e-
o : ante solis occasum pign; restitue.
Nisi habūdauerit iusticia vestra pl;
q; scribar; et pharizeoz : nō intrabi-
tis i regnū celoz. **Q**uoz legal erat
iusticia : oculū p oculo / dēte p dēte
vstionē p vstionē. **N**ob aut; dicit; dili-
gite inimicos v̄ros bñfacite hys qui
vos oderūt : neq; malū p malo red-
dētis : nec maledictū pro maledicta
sed eōtrario benedicentes. **H**ic pau-
l; ait. **N**emī quicq; debeat; nisi ve-
lūc diligatis. **D**i et superent inimicis.

tunc alia illum? si sitit potu da illi:
et hec faciens carbones ignis co-
ges sup caput eius. **H**ic utiqz aio e-
go iusticia: et volo fieri. // In hac
etiam villa diues dñs qñ turcolas
habuit. qñ redderent ei fructus usurari-
os tempib9 suis: qñ sunt hmoi. **B**oni-
tas. benignitas. modestia. mansue-
tudo concordia: pax patientia mia ca-
ritas. **D**up hos etiā posuit ad custo-
diendū si deliquissent: qñ accusarent/
qñ testificaret: qñ iudicaret: qui pun-
iret. **C**ōscia qñpe ipsa est accusatrix:
mēoria testis: ratio iudex: timor car-
nis. **E**t ei qñcietia accusat: mēoria
a testificatur: et qñ ratio iudicat: ti-
mor excoīat dñs. **D**ñs regnavit
irascatur ppli: qñ sedes sup cherubim
moueat terra. **I**gnis in arcuitu ei9
exardescet: et i arcuitu ei9 tepestas
valida. **E**t ipse dicit. **N**e maledā in
ignē eternū. qñ pat9 ē dyabolo et a-
gelis ei9. **V**bi ignis ē qñ nō tepescit.
vermes qui nō moriuntur. torzores
qui nō lascescūt: vbi null9 ordo sed
sempitern9 horroz inhabitat. // **V**illam
suam hys alijsqz tutorib9
fortem tradidit domin9 villam. plu-
ribus plenā bonis quibusdam cor-
poris. multis proprie ipsi9 hoīs in-
terioris. **D**epte qñpe sūt hec bona
corpis: pulchritudo. fortitudo. velo-
citas. libertas. sanitas. voluptas.
diuturnitas vite. **D**epte qñ sunt bo-
na aīe: sapiētia. auaricia. concordia.
honor. pietas. ptas. iocunditas. **P**re-
ter h9 ppā. qñmunia sūt multa data
turcolis: alia hys et alia hys. **B**o-
na enī sūt diuitū diuitie sue. ne eos
paupertatis molestia frangat: bona

sunt pauperū penurie sue. quibus
castigant. ne p incontinentiam deflu-
ant. **F**ortū fortitudo: vt ad bona o-
pera coualescant: debiliū imbecilli-
tas: qñ refrenatur ne qñ velint ma-
lū pficiant. **S**apiētū sua scientia. qñ
illuīantur vt pficiant: insipētū su-
a simplicitas. qua huīliantur ne su-
pbiant. **O**mino qñquid in hac vita
nra fragilitas possidet. pius condi-
tor qñtum in sua bonitate ē ad bo-
nū nostrū nobis cotidie pfert: scilz
vel ad correptionē prauitatis. vel
ad pfectū virtutis. **H**ic vt verbis be-
ati gregoriū vtar: que ad vsū acce-
pum9 vite. ad vsū couertim9 culpe.
Valitudinē corporis in vsū consu-
mim9 viciōrum: bona mentis in vsū
sum expendim9 vanitatis. **E**t hoc ē
qñ dicitur: qui diffamatus est apd
eum: quasi dissipasset bona ipsius.
// **O**pere pāum est scire quis dif-
famauerit villicū: vel vnde prodi-
cat diffamatio. **P**etulantia ipsa ē
qñ disseminat infamā: qñ tunc di-
citur infamare. cum nō erubescit ne-
gligentia suam dedamare. sicut ibi
Nullum pratum sit. quod nō ptra-
seat luxuria nostra: corzōnem9 nos-
rosas anteqz marcescant: ubiqz re-
relinquamus signa leticie nostre.
Quippe hec talis locutio plane in-
famatō est. **F**it autē triplici voce:
scilicet cogitationis. locutionis et o-
peris. **H**abet ei cogitatio vocē suā.
Vn dñs cogitāti moysi ait. **Q**uid
clamas ad me? **E**t dauid ad dñm
Cogitatio hoīs confitebitur tibi.
Habet et opus vocem suam. **V**n
de dominus ad aīn. **P**anguis

status tui clamat ad me de terra.
Prodit autem infamia nostra ex hijs
que fiunt. aut contra naturam. aut
contra legem. aut contra consuetu-
dinem: hijs tribus modis quicquid
agimus vertitur in peccatū. Et quā
villias bona dñi sui in hec dissipau-
erit: dictū est ei. Quid hoc audio
de te? Redde rationē villicationis tu-
e: iā enī amplius non potes villi-
care. Illud non semel aut iterū: sed
tercio iam cōminatur dñs villico su-
o: videlicet ante legē. sub lege. sub
gracia: et per tres nūāos per quos
omnia sua nobis consilia dīat adest
per hoīem. per spīritū. per familiare
mandatū. Hijs domini secreta sua
solet notificare: atq; per hos alijs
quibusq; iubet: cum quibus ite solet
timor. et moto iungitur illis ferens
ista tria que semper habere solet. cla-
uā cōminatiōis. radiū cognitiōis. et
vga dolōis: ad iacēdū rēre. ad
videndū errorem. ad habendū mero-
rem. ināpiētiū. proficiētiū. perfici-
entiū. // Nota q; in hoc facto cog-
noscitur mirabilis pietas huius do-
mini: qui non arcūuenie seruū su-
um: sed ad reddendā rationē prius
submonet eum q̄ iudicat. Sic quo-
q; visus est abrahā dixisse: cum
loqueretur ad eū de sodomis. Des-
cendam et videbo per memetipsum:
si sic ut rumor est opere cōpleuerint.
Et hic instrumur non statim debe-
re dare fidem quibuslibet verbis: sed
si sic est ut dīat prius adhibere cau-
telam. // Sequitur Quid faci-
am? Hec querimonia de premissa
cōminatione procedit. Hic utiq;

quidam cum mortem sibi venire de-
prope vident: se male vixisse scien-
tes timore perterriti quid fecerit vel
qualiter id emendare debeant. scā-
satis amarissime exquisitū dicentes.
Quid faciam? Fodere non valeo.
mendicare erubescō. Hec duo verba
in persona illoī loquitur. qui hec
duo timet: in penitentiā scilicet of-
ficionem corporis. et paupertatē.
quorum alterum intelligitur per fa-
dere. alterum per mendicare. Et e-
nim sic moraliter dicam: fodere est
saculo compunctionis et amaro cō-
fessionis in fructus bonē operatiōis
cordis nostri iugera dissulare: quod
facere propheta nos ammonet di-
cens. Dandite corda vestra: et non
vestimenta vestra. Et hinc est illud
quod ait custos vinee de sterili fecul-
nea ad dominum suum. Dimitte e-
am et hoc anno: ut ego veniens fo-
diam arcā illā. et apponā sterēora.
Hec hoc iste de quo hic agitur: pri-
mo facere pertimescēs ait fodere nā
valco. Contra quem recte per salo-
monem dīatur. Pige et propter frī-
gus arare noluit: mendicabit ergo
estate: et non dabitur ei. Qui enim
nunc propter pauperem mentis aut
corporis macerare se per penitenti-
am et affligere negligit: cū sol iustī-
tie in iudicio velut in estate claudere
quiescet requies sed non accipiet: quia
propter illā operari bona contempsit.
// Sequitur Udendi tate erubescō.
Hoc legitur ad litterā tātū. Sunt
enī qdā q̄ erogāda bona sua paup-
ibus / culpas suas redimere vellent.
et hoc cogitando pertrahant: sed

postmodū timētes ne egeant. erga
egentes tenaces sunt: et ab eo quod
mente p̄ceptat se suspēdūt: p̄pue
q̄ vidēt aliquos qui sua se sic dedis-
se fatetur et penitet: de quibus bene
p̄ salomonē dicitur. Qui obseruat
ventū nō seminat: et qui considerat
nubes nūq̄ metit. **V**enti noīe ma-
lign⁹ spūs qui mente temptationi-
bus impellit: et nubis appellatioē
p̄ccorū exprimitur. Qui ergo attēdit
ventum nō seminat: et q̄ considerat
nubes nūq̄ metit: q̄ qui tēptatio-
nes maligni spūs metuit. et in quo-
tū lapsus q̄spiciat in bono ope neq̄
exeretur. nec in iudicio quo conso-
letur inueniet: s̄ et nūc quoq̄ viles-
cit. Propterea q̄uis villicus paulo
ante dixerat. fodere nō valeo. men-
dicare erubescō: penitēs tamē sub-
iungit quod sequitur. **D**ao quid
faciam. Videte quid faciat timor:
quippe perutilis domino suo. Ipse
est qui quod dominus iubet: homi-
nes facere cogit. Certe iste villicus
hodie nō dixisset scio quid faciam:
si non timuisset. **H**ec timuit: quo-
niam illi subito timor aduenit. et cla-
ua cōminationis tales ei idus im-
p̄ssit. dicens. Audis miserabilis. au-
dis leuigila tantē: q̄ hora est iam
te de pigritia surgere. Si non amo-
re: salte timore euigila. **C**ur enim
tibi duplex dura patitur. altera iam
iam corp̄is: altera postmodū corpo-
ris et aīne gehēnalis. Cogita er-
go curat⁹ tu de quos p̄ntialiter
medullis⁹ senties iā in morte. **M**ors
inquam ipsa est cur horribilis: ad
quā cotidie festinas et nō attendis

Vide quō mors te curat⁹. **C**ur
nerueten⁹ distendūtur. man⁹ et bra-
chia de adue: et pectus anhelat. et
ux languescit. labia spumāt. oculi
stupescūt. vultus horrescit: facies
et sudat. et morte tanta palleſcit. **E**cce
hec vtiq̄ que videm⁹ de foris et que
sentim⁹ leuia sūt: ad ea que intus
aīma miserabilis iam p̄regustat.
Nam sensus a corp̄e ato recedit:
aīam sua mors conuulsatur euntem.
Qui autē curat⁹ te maneāt: audi
quid p̄pheta de perditis dicat. **V**i-
dēt oues inquit i inferno positi sūt:
mors depascet eos. **E**t iob. **T**rans-
iit inquit a frigore niuū: ad calo-
rem niuū. **D**e quo et alibi dicitur.
Quis poterit ex vobis habitare cū
igne deuorante? Aut quis habitabit
ex vobis cū ardoribus sempi-
ternis? **H**ec audiens villicus: pla-
ne si timuerit ne miretur. **E**cce
notandum q̄ timor iste quadri-fo-
rmis est: salutar munda⁹. secularis.
inicialis. et filialis. **M**unda⁹: qui
facit recedere a malo. pro cuitatioē
pene. **S**ecularis: qui facit a malo
abstinere pro cuitatione pene: ma-
li retinens voluntatem. **I**nicialis ti-
mor gehennae: de quo dicitur per p̄-
phetam. inīcium sapientie timor do-
mini. **F**ilialis: de quo per eundem
dicitur: timor domini castus perma-
net in seculum seculi. **I**n duab⁹ for-
mis utilis est hominibus semper:
in alijs minime. **I**n inīciali forma-
taliter frēdens ut modo dictum
est: ad villicum venit: propter qd
ait. **D**ao quid faciā: ut cum amo-
re fuero q̄. **H**ec amotio nichil est

aliud: q̄ hominis interioris id est
anime ⁊ corporis separatio. Et no
tandum q̄ scire nos exponere non
oportet: q̄ ipsemet suū scire. scilicet
quid facere velit innotuit. p̄ hoc q̄d
sequitur dicens **Et** cū amotus fue
ro a villatione: recipiant me in do
mos suas. In hoc q̄ suū scire expo
suit: meminit potestatis dīctis. **Dare**
tuum nichil est: nisi scire tuum sciat
alter. **Visus** siquidem est. min⁹ hoc
dixisse. scilicet q̄ sint qui recipere eū
debeant: q̄d tamē cū dixerat in do
mos suas. succinate deprehenditur a
notasse. **Sūt** nāq; qui homines re
cipiūt: quoz sunt dom⁹ celi et eter
na tabernacula. et hī q̄ sint. dōm⁹
ad discipulos suos loquēs patēter
ostendit: in illis verbis suis cū dīat
Venite puulos venite ad me: talū
est enī regnū celoz. Et alibi. **Bea**
ti paupes spū: quonīa ipsozū ē reg
nū celozum. Ab hīs ergo necesse ē
emere regnum celoz quozū est. **Ve**
re necesse est: quia non habem⁹ hic
ut ait apostolus manentē ciuitatē.
sed futurā inquirimus. Et itē de se
suis cōfidens ait. **Vāmus** q̄ si ter
restris dom⁹ nrā hui⁹ habitationis
dissoluatur: q̄ habemus ex deo do
mū non manufactam eternā in cel
lo. Hanc utiq; nos emere docet dōm⁹
in subsequētibus dicens. **Facite** vob
amicos de māmōna iniquitatē: ut
cū defeceritis recipiāt vos in eterna
tabernacula. Et hoc in loco suo ex
ponitur sed nō modo: sed videam⁹
quid sequit. **Conuocatis** singulis
debitorib⁹ ⁊c. **Memini** me su
per⁹ dixisse. misericordiā et veritatē

caritatē cū alijs multis quasi tuitio
las ēē: et debere eas huic diuiti do
mino reddere suos effect⁹. q̄si fruc
tus opm suor⁹ p̄ man⁹ villiā. **Nich**
il ergo est aliud q̄ dīam⁹ villiam
debitores domini sui cōuocasse: ni
si vnūquēq; in corde suo quid fecerit
vl̄ q̄d fecisse debuerit. iuxta posse vi
rū suatū p̄tractasse. **Et** quociens
agin⁹ fere p̄ ōnia reos nos ēē cog
noscamus: p̄cipue tamen in eo q̄
p̄ caritatē largi⁹ erogasse debui⁹:
⁊ in eo q̄ p̄ mīam illis qui nos iu
riauerūt cōdonasse p̄fectius debeba
m⁹. Et h̄ datur intelligi: cū huic q̄s
tioni scilicet quātū debes dño meo.
respondetur cētū cados olei. **Per** cē
tū enī significatur p̄fectio: per oleū
misericordia. Est ergo sensus. **De**
beo centū cados olei: id est q̄ michi
iniuriatib⁹ p̄fecte dimisisse debuerā
nō dimisi. **Cui** s̄bsequētur adiūgiē
Rede cito: scribe quinquaginta. **Na**
um⁹ q̄ sedere humiliatōē. cito festi
nationē. scribere firmitatē: quināgi
ta penitendā designat. Et super
hīs cōueniētia habem⁹ exempla:
h̄ q̄ satis est notū nō cōuenit: sed
quid sibi verba velint dicamus. **Cū**
ergo dīam⁹ sede cito ⁊ scribe quin
aginta: itē est ac si q̄s dicat sibi mee
ipsi aut primo suo. **Cui** faterē te
peccasse ī misericordia/ humiliare ci
to: firm⁹ p̄manē ī penitētia. **Dein**
de alio dixit **Tu** vero quātū debes:
Cētū choros tritici. Fere eadē ē hec
q̄stio ⁊ respōsio cū p̄: excepto q̄ il
la ē de indulgētia h̄ est de caritate.
Hic enī firmētū caritatē designat:
quēadmodū super⁹ p̄ oleum mīam

dixerimus designari. Hoc itaq; hu-
ius questionis responsio nobis inu-
te : q; qui seculi huius substantiam
possidemus. perfecte egentibus ero-
gasse debuimus : q; si non fecerim9
eum possemus. apud sãmũ patrem/
familias debiti vñculo obligamur.
sicut scriptum est. Qui habet substã-
tiam huius mundi. & videt fratrem
suum necessitatem habere : si clau-
dit viscera sua ab eo : vere caritas pa-
tris non est in eo. Huius tamen ob-
ligationis nodus celeriter rumpitur.
si bene persiciatur quod sequitur. sci-
licet sede cito. et scribe octoginta : id
est humiliat (sicut exposuim9) in ob-
seruatione mandatorum dei. & certa
spe hereditatis eterne. De cado et
choro dicant rlij pro habundantia
sensus sui quid senserint : ego super
hijis nichil aliud dico : nisi q; vnum
qđq; vas est ad mensurand in suo
genere : & hic significare possunt me-
surate. id est discretete debere agere pe-
nitentes : quasi sic occidant hostem
ne perimant quem : quoniam scrip-
tum est. Si recte offeras. et non rec-
te diuidas. peccasti. Recte offerim9.
cũ bono studio bonũ opus agim9 :
sed non recte diuidim9. si discretionẽ
habere in bono ope postponamus :
quã qui dissimulat / etiam recte offe-
rens sicut beatus ait gregorius pec-
cat // **De quib9** Et laudauit dñs
villia iniquitatis : eo q; prudẽter e-
gisset. Hũt qui mirantur vnde hec
laus p̃cesserit : cū nō dicat ad lãam
persoluisse debitũ sed curtassee : q; si
quid egerit attendatur : poti9 imita-
ti debet villic9 q; admirari **Seculari**

ter enĩ prudẽter egit. q; que reddere
nō potuit. ne sup hijis argueret fur-
to caute celauit : et scđm apli verba
dicẽtis. si nō caste salte caute Est nã
q; minoris culpe quelibetãq; se so-
lũ dare morti q; si ceteros scã tollat
cõtagione peccati : & quoq; sibi puti-
le sumaq; prudẽtia fuit : quia apud
quos recipitur efficit. si amoueret
a villicatione // **¶** Sed et alia lo-
quar. plene scđm morale intelligen-
tia multa laude est dign9 : qui relic-
to errore pristina cõuersationis / di-
uiti deo satisfaciẽs : redit ad grãm.
Et ppter hoc eũ dñs laudauit : qz
siue hoc modo vel hoc modo dicatur
fecisse : prudẽter egit. **Nec** moueat
quẽq; qđ dicitur iniquitatẽ. Nō enĩ
ponitur hic eo q; opetur ad laudẽ :
sed ad eoz q; audierũt tollendũ des-
perationẽ : sicut dñs testat p̃ pphã
dicẽs Multiplicate st infirmitates eo-
rũ : postea accelerauerũt. Nō aggrega-
bo quẽtacula eoz de sãguinib9 : nec
memor ero noĩm eoz p labia mea
Ad hĩ enĩ mathe9 suũ cognomẽ reti-
nuit publican9 // **¶** Hoc qđ seqũtur
qz filij hui9 seculi prudẽtiores sũt i ge-
neratioẽ sua filijs iude : dictũ ē nob :
vt seculariũ iutilẽ imitemur prudẽti-
am : sicut moyses ibi nos misit da-
cet dicẽs. Cũ egress9 fueris ad pug-
nã. si videris mulierẽ pulehřã & ada-
maueris eã : cades ei cesariẽ qẽ : & e-
rit tibi vxor. Et dictum est simul ad
magnã nrãm erubescenciã : ac si dix-
iss9 nobis illud pph̃e Erubescet sydã
ait mare. Grandis enim nobis de-
bet esse verecundia : q; filij perditio-
nis promptiores sũt in appetendis

malis q̄ nos sum⁹ in celestib⁹ gran
dijs : de quib⁹ beatus gregori⁹ ait.
Qui celestis vite dulcedine in quātū
possibilitas admittit p̄fecte cognoue
rit : ea que in terris amauerat. libe
ter cūcta derelinquit. **E**t ad hec ina
tamur cū dicitur. **F**acite vobis ami
cos de māmōna iniquitatis : ut cū de
secentis recipiat vos in eterna taber
nacula. **S**on⁹ sermo. **E**t omni accep
tione dignus. docens nos illis ami
citiā iungere : qui nos possunt in eter
na scā tabernacula collocare. **Q**ui
videlicet sunt illi : nisi quos super⁹
breuiter anotaui puuli. **E**t paupes
xp̄i. **Q**uos quia dñs amat. ip̄o tes
te q̄ ait. vos amici mei estis : ab hys
nos faciam⁹ amari de eo q̄ itē dñs
nos docuit dicens de māmōna iniqui
tatis. **V**ile est p̄ciū : s; emptio multa.
Māmōna nāq; diuicie nūcipantur :
que dicuntur inique non p̄pter se sed
p̄pter iniquitatis effectū qui cuenit
ex se : sicut arbor illa q̄ appellata est
sciētie boni et mali : nō q̄ vllam ha
beret scientiā : sed q̄ tangētes eam
contra p̄ceptū. boni et mali cōtinge
ret esse scientes panter. **H**ic satis of
fenditur. q̄ ex faali possunt amici su
perni aues haberi : ex quorū amici
cijs quis fruct⁹ nobis proueniat. ve
ritas subsequēter ostendit cum dixit.
Ut recipiat vos in eterna taberna
cula. **V**idetur hic oriri questio.
in eo q̄ pauperibus attribuitur suscep
tio et retributio beneficentū sibi : cū
donū soli⁹ dei sit veniens ex eis mul
ta miseratione et grā. **Q**ue multū fa
cile soluitur. si attendatur q̄ dei fili
us nostram carnem suscipiens / fact⁹

ē paup pro nobis. **V**id qd paupib⁹ e
rogat sibi scm fuisse dicat. et se terri
bue bñfacientib⁹ : qd ibi testat ubi
de paruulis loquens ait. **Q**uecūq;
fecistis vni ex minimis meis : et mi
chi fecistis. **E**surui et dedistis michi
manducare : sitiui et dedistis michi
bibere. **E**t **V**enite ergo papite reg
nū qd vobis paratū est ab origine
mundi. **S**ollicitemur ergo fratres
mei : sollicitemur paupibus erogare
consilio dñi. **A**d qd interest paupis
et paupis. qd dñs ibi visus est and
tasse / cū diceret. beati paupes spū
de paup tate talis faciēda est distin
ctio. que designet quib⁹ p̄cipue de bea
m⁹ largiatur. **P**aup tate igitur alia na
turalis alia locuples : alia spiritalis.
Et hui⁹ diuisionis vnūq; mem
brū bifarie suppartitur : qd hys pre
tractandum relinquam⁹ qui magna
de minimis sciūt extrahere : p̄ter
q̄ hoc solū diam⁹. quia naturalib⁹
egenis et spiritalib⁹ p̄cipue ma
nū misericordie porrigē monemur
verbis apostoli pauli dicentis. **Q**ui
suis nō prouidet et maxime domes
ticis / s; abnegat : et est infideli dete
rior. **S**ed quia nescim⁹ hodie quis
ante dei oculos dign⁹ sit odio vel a
more : dem⁹ hys et dem⁹ illis iuxta
eiusde apli vocem dicat. **B**onū inq̄
opemur ad oēs : maxime aut ad do
mesticos fidei. **E**t quia s; qui petūt.
sūt et q̄ verecūdantur : cū sup̄est vn̄ pos
sit haberi dem⁹ vn̄. **D**e petētib⁹ ei
dñs ait. **O**mi peteti te tribue. **D**e ve
recūdis btis augustin⁹ sup hūc vsū.
q̄ pduat senū iumētē. et herbā serui
tuti hoim : hoc modo. **B**eat⁹ inquit

qui preoccupat vocem petitori De
oibus indifferenter dñs ait Date
et dabit vobis Ecce illud Date ele
mosinas: et ecce oia munda sunt vo
bis Et iterum illud Ignem ardente
extinguit aqua: et elemosina resis
tit peccis Et hinc est illud Cōdude
elemosinā in sinu paupis: et hec o
rabit p te Et bonus pater filio ait
Si multū tibi fuerit habūdāter tri
bue: si exigūū illud libēter ipar
tire Sed tam solleciter omēs agere
studēam: quatin⁹ in eterna taber
nacula recipi mereamur Per dñm
ihesū xp̄m saluatorem nostrū: qui
cum patre et spū sancto vivit et reg
nat deus: per omnia secula seculo
rum Amen

¶ Sermo beati bernardi p̄m⁹ de
labore messis. quō duplex malum
woquetur in bonū hys q̄ scdm apo
siti vocati sunt sancti.

Dixeres quidem vide
mur et sum⁹: si si spiritū
q̄ ex deo est accepim⁹.
ut sciam⁹ que a deo do
nata sūt nobis: magna ab eo glo
ria/magna nobis est collata ptas
Quotquot enī receperunt eum: de
dit eis potestate filios dei fieri An
non potestas filioꝝ dei ista: qm̄ no
bis servitū vniuersa: Dabāt enī
apostol⁹ ip̄e: qm̄ diligentib⁹ deum.
omnia woquantur in bonū Dz for
te dicat aliquis vesterū Et qd hoc
ad me: Et in pusillanimitate cor
dis sui talia meditetur Gloriētur
de potestate filioꝝ dei. in quibus
filialis erga cū ferat amor/ viget

affectus: et presumant sibi omnia
cooperari in bonum. qui deum dili
gunt in veritate Ego vero medic⁹
sum et pauper: carens affectu filia
li: expere digne deuotionis Sed
attende quod sequitur Nullū enim
desperationi locū reliquit in scriptu
ra sua. qui alio loco sic loq̄tur: ve
per patientiam et consolationē scrip
turatum spem habeam⁹. Affectus
enim ille quem queris/pax est. nō
patientia in patria est/nō in via: et
nec eos qui eiusmodi sūt. op⁹ est a
scriptura consolati Ergo p patienti
am et consolationem scripturatum
spem habeam⁹: si nōdum possum⁹
apprehēdere pacem ¶ Propterea
cū dixisset diligentib⁹ deum omnia
woquantur in bonū: solleciter addi
dit. hys qui scdm ppositum vocati
sunt sancti In quo verbo non terre
at te sanctitatis nomen: quādo nō
scdm meritum. sed scdm ppositū.
non scdm affectionem sed scdm in
tentionem sanctos vocat: iuxta il
lud prophete. Custodi animā me
am: quoniam sanctus sum Illam
enim quam putas sanctitatem. ne
ipse quidem paulus corruptibili ad
huc grauatur corpore arbitrabatur
se apprehendisse. Vnum autem in
quit que retro sunt oblit⁹ et in ea q̄
ante sunt extensus: sequor palma
supernę vocationis Vides quia li
cet nondū apprehendisset braui⁹
habebat tamen ppositū sanctitatis
¶ Et tu ergo si posueris in corde
tuo declinare a malo et facē qd bo
nū ē. tenere qd accepisti et p̄ficē sep
in melius: sed et si quid aliquando